

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hord-
va vagy vidékre postán
küldve.
Egész évre 6 frt — kr
Fél évre 3 frt — kr
Negyedévre 1 frt 50 kr

Hirdetések díja:
□ centiméterenként 3
kr. Kereskedők és gyá-
rosok külön árkedvez-
ményben részesülnek.
Bélyegdíj 30 kr.

Nyitlár sora 20 kr.

KÖZÉRDÉK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Szerkesztői Iroda

Kiadóhivatal:
Nagyenyedi Könyv-
nyomda és Papíráru-
gyár Részvénytársaság
Főter 38. szám alatt,
hova úgy a lap szelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és
hirdetések bér-
mentesen küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

A nemzetiségi sajtóból.

(—) Az „Unirea“ legutóbbi szá-
mának vezércikkében dr. Werner
Gyulának, a magyarigényi kerület or-
szággyűlési képviselőjének, február hó
18-án tartott nagyszabású beszédével
foglalkozik. Sehogy sem tetszik laptár-
sunknak az, hogy Werner az erdély-
részi magyarság egyik leghatékonyabb
fenntartójának a telepítést véli és egész-
séges magyar rajok áttelepítésével gon-
dolja fentarthatónak és javíthatónak a
jelenlegi helyzetet, mert ellenesetben
a magyarság jelenlegi keleti védbástyái
eltűnnek és helyet fognak adni a ro-
mánok terjeszkedésének.

A helyi viszonyokat nagyon is jól
ismerő tehetséges fiatal képviselőnek
ezen eszméi idegessé tették az Unireát,
mert fentemlített cikkében Werner be-
szédét arra használja fel, hogy ujjolag
is az oly gyakran hangoztatott nemze-
tiségi sérelmeket hozhassa elő és azok-
hoz még pár ujjat is csatolhasson.

Azzal kezdi, hogy Werner nagyon is
pártfogolja a szászokat és nem csak
minket magyarokat, de sőt őket is óva
intí az elrománosodás veszélyétől, mely
előbb-utóbb bekövetkezend, ha jó eleve

saját nemzetiségük fentartásáról lelkiis-
meretesebben nem gondoskodnak. És
ezen figyelmeztetéséből azon furcsa kö-
vetkeztetésre jut a cikkíró, hogy Er-
délyben a magyaroknak és szászoknak
minden eszköz meg van engedve, mely-
lyel fajukat terjeszthetik, csak épp a
szegény román nemzetiség az, melytől
mindez meg van tagadva, mert, saj-
nos, ebben az országban nemzetisé-
gek szerint különféle mértékkel mérnek,
és nyomban példákat is hoz föl, melyek-
kel állításait igazolni igyekeznek; felemlíti,
hogy ujjabban Balázsfalván egy kis ke-
reskedelmi szövetkezet alakult, tisztán
kereskedelmi célzattal, ezt követte egy
nagyobbak Nagy-Szebenben való léte-
sítése és a magyar sajtó már ezt is ki-
fogásolja és politikai célzatot tulajdon-
ít ez „ártatlan“ román szövetkeze-
seknek, miből nyíltan látható, hogy míg
más nemzetiségeknek saját nemzetisé-
gük fentartására minden meg van en-
gedve, a románoknak még ezen tisztán
a románok anyagi érdekeit előmozdító
tevékenysége is kifogás alá esik. „Mi-
hez fogjanak tehát a szegény románok?
— kiált fel a cikkíró. — A politikai
térrel már kiüszvék, és most már a gaz-

dasági teret is elzárják előlük; valóban
nem marad részükre más, mint a vándor-
botra támaszkodni.“

Ezen méla akkorddal végződik a
cikk, és mind e sok ideges kifakadás
azért, mert Werner véletlenül az er-
délyi magyarság valódi helyzetét tárta
fel a képviselőházban.

Persze a magyarigényi képviselőnek
azon kijelentését, hogy nem magyaro-
sítási célzattal szükséges a telepítés,
hanem egyedül a meglevő magyarság
erősbitésére, az Unirea figyelmen kívül
hagyja, arra nem reflektál, hanem e he-
lyett képzel sérelmekkel áll elő, melyek-
nek azonban, mint mindenki tudhatja,
semmi reális alapjuk nincsen, mert ko-
molyan senki sem állíthatja, hogy itt
e hazában akár politikai, akár gazdasági
vagy kereskedelmi téren egyik vagy
másik nemzetiségnek több joga vagy
monopoliuma volna. És épp oly jól
tudja az Unirea is, mint mi, hogy ná-
lunk bárki, tartozzék az bármely nem-
zetiséghez, szabadon rendelkezhetik va-
gyona, képességei felől, és kamatoztat-
hatja tőkéit saját belátása szerint, állit-
hat fel szövetkezeteket, bankokat, rak-
tárokat, senki se fogja ebben gátolni,

TÁRCZA.

Az éj hangjai.

Éjjel, ha minden siri néma,
S az álom mégis elkerül:
Csodás hangok hatnak be néha
S zibonganak ágyam körül.

Hangok, mik az űrben rebegnek,
Tördelve átkot és imát,
S mig oszlanak jöttén a regnek,
A titkos éjjelt rezgik át.

Dal, mely szerelmi vágygyal esdve,
Könyörgvén szívet a szívért,
A gögös lánytól, holdas este,
— S ma már csak a sírból kísért.

Panasz, amely kiáltani nem mer,
S nyögésbe fojtja a nyomort,
Mit meg nem ért a büszke ember,
S mit szél kaczagva messze hord.

S az elnyomottak, üldözöttek,
Igaz ügyért kiszenvendők
Hörgése, jajja, kik könyörögnek . . .
Már nem segélyt, csak szemfedőt.

S hangok, miket zokogva sirnak
Millió halottak árnyai,

Kiket nem birt a néma sir-lak
Az életért kárpótolni.

S e zür, zsvivaj majd összejajtszva.
Rémes karrá szövődik át,
Borzalmasan gunyolni látszva
A boldogoknak himnuszát.

Irtózatos váddal zendül föl
A csillagos égboltokig,
Ahol az Ur, dicsénekektől
Elszenderítve, álmodik.

Indali Gyula.

A szépségről.

„Nem a szépség maga az, amely a leg-
nagyobb szenvedélyt fel tudja ébreszteni“,
mondja a híres amerikai Emerson. És a
maga drasztikus modorában ezt teszi hozzá:
„Szépség kedvesség nélkül olyan, mint a
horog csalétek nélkül.“ A hideg szépség
unalmas. A szellemes Menagé Abbé azt
mondta a híres szép emberek közé tartozott
Baileul állam-férfiúról: „Az az ember nem
valé másra, csak arra, hogy örökké leve-
tesse magát.“

A tudósok nem egyszer vitatkoztak már
arról, vajjon a nő vagy a férfi van-e szebb-
nek teremtve. A férfiszépség pártolói fel-
hozták, hogy az állat-világban is a him
nem csak erősebb, de szebb is; pl. az orosz-

lán, a szarvas, a páva stb. A másik fél, aki
meg a női szépséget vitatta, arra alapította
állítását, hogy a formák gömbölyűsége in-
kább teszi alkalmassá a nőt a tökéletes
szépségre, s talán felesleges mondanom, hogy
ehhez az állításhoz többen járultak a tudó-
sok közül, mint az előbbihez s így a nők
nyerték el a pálmát. Mohamed is azt
mondja: „Isten két harmadát adta Évának
a szépségből.“

Francia iratokból, melyek még a 15-dik
században keltek, olvasunk egy érdekes ese-
tet: Toulouseban élt egy igen szép, ére-
nyes leány, gazdag szülők gyermeke. Vi-
gunere Paulinának hívták, s oly szép volt,
hogy a nép formálisan csodálta s e csodálat
annyira fokozódott, hogy a városi hatóság
meghagyta neki, miképp hetenkint legalább
kétszer háza erkélyéről mutassa magát a
nép előtt. A régi iratok azt állítják, hogy a
Vigunere-ház előtt a tolongás néha oly ve-
szedelmes volt, hogy az emberek egymást
majd elgázoltak.

Hasonló eset adta elő magát a mult szá-
zad végén Angliában. Ott két szép nővér
bájosan el annyira a város lakosságát. Ju-
ningnak hívták a boldog apát, aki olyan
szép leányokkal volt megáldva; az egyiket
Hamilton herceg vitte feleségül. Walpole
államférfi ezt mondja róluk: „Midőn pén-

mindenki teheti, csak tudja a versenyben helyét is megállni.

Állíthat tehát bátran az Unirea is szövetségét, abba beleszólni senki se fog, csak hogy az valójában kereskedelmi szövetség is legyen és ne csak a külszine jelezzen üzérkedést, míg valóban az tényleg nem kereskedelmi, hanem egészen más cikket hoz forgalomba. Csakis a legnagyobb elfogultsággal vádolhat minket tehát az „Unirea“ sovínizmussal, hatalmi visszaéléssel; hisz maguk a tények czáfolják meg merész állításait, mert ha ő maga a románság vagyonsodásának legújabb fázisait tekinti elfogatlanul, és a román tőkének elhelyezését vizsgálja, be kell ismernie, hogy a román vagyonsodás óriási haladást tett. Míg a 70-es évek elején román pénzüzet Erdélyben volt összesen kettő, most van negyvenhét, melyek évenként három millió forintnál több jövedelhet osztanak szét.

Magyar elnyomatás mellett 45 román pénzüzet alakult rövid 20 év alatt, román gazdasági érdekszövetségek alakultak, virágoztak. Hol itt a kettős mérték, hol az Unirea vádjának alapja? Ellenkezőleg, az elfogultan, könnyedén odavetett vád épp a mi szabadelvűségünket igazolja, azt, hogy a magyar alkotmánynak nincsenek oly pontozatai, melyek az egyes állampolgárok részére nemzetiségi különbség szerint különböző jogokat vagy kötelezettségeket állapítanak meg.

Régi, számtalanszor hangoztatott könyvelmü vádat tartalmaz tehát az Unirea legújabb cikke is, de egyben igazolja Werner feltevéseit is, és figyelmeztető jel nekünk, hogy gazdasági té-

teken a hercegnő az udvarnál megjelent, oly nagy volt a tolongás, hogy az emberek majd agyon nyomták egymást. Székekre, asztalokra másztak fel, hogy a szép aszszonyban gyönyörködjenek, akinek még szépségben párja soha sem volt.“

Háza előtt órákig elálltak az emberek, csak hogy egyszer megláthassák, amikor a hintóba szállt.

Azonban vannak egyének, nem a szépek, sőt inkább a csúnyák közé számítandók, kik mégis olyan rokoaszenvet és szerelmet tudnak ébreszteni, hogy arra azok a nagyon megcsodált szépségek talán alkalmatlanok is volnának, mert a nagyon szépek rend szerint önzők; önzökké teszi őket a folytonos tömjénezés, amelyben szépségük folytán egész életükben részesülnek. És az önző ember nem ismeri el mások jogait, ő senkinek sem rendel alá egyéniségét, hisz megszokta azt, hogy csak neki kedvezzenek, s innen van, hogy a nagyon szép emberek sokszor nem keltenek maguk iránt olyan rokonszenvet, mint a kevésbé szépek, akiket a világ nem kényeztetett el anynyira.

Azért nagyon találó az a mondás: „Szenvedélyes szerelmet ritkán lehet a nagyon szépek között fellelni.“

Florida.

ren sorakoznunk, szövetségünk kell, mert míg a románság jelenlegi számbeli tulsúlyában minket és az izolált szászokat a beolvasztás veszélyével fenyeget, gazdasági téren is tulsulyra törekszik. Pénzüzeteket, kereskedelmi szövetségeket létesít, terjeszkedik, hogy így minket mindenben túlhaladva, a románizálás csendes munkáját végezze.

Elég volt tehát részünkről a tétlenség; számbeli erőnköt növelni fogja a telepítés, gazdasági téren igyekezzünk velük lépést tartani és ekkor megfelelő hivatásunknak, hogy Erdélyt a második ezredévben is tartuk meg annak, ami volt a multban — magyarnak.

Kovács Ödön álma.

Ha ezt a nevet, mely mindnyájunk kegyeletos emlékeiben él, megemlítem, nem azért történik, hogy a fájó sebet felbolygassam, mely fölé immár két év óta enyhítő, gyógyító irt borogat a minden fájdalom orvos; hanem hogy e nagy férfi szellemének, ki már nem csak a családjáé, hanem eszméivel és törekvéseivel, munkájával és sikereivel együtt a történelemé, igazságot és a kínáló alkalom sürgetése folytán elismerést szolgáltatassak.

Kovács Ö. volt az első, ki majdnem 30 évvel ezelőtt kimondta azt a gondolatot, hogy a pr. papképzést egyetemi feladattá kell emelni. Mélyseges meggyőződése volt, hogy a felekezeti egységeket, mondhatni meggyökerezett egyházi baliteletek közt igazi vallástudomány nem fejlődhetik; az az ellentét, melyet a felszínben járó tudakosság a hit és tudos közé állított, el nem enyhíthető; sem a művelt emberek igazi és általános vallásossága fel nem virágozhatnak. Meggyőződése volt, hogy a dogmatikai korlátok nem engedik meg a keresztényen vallás torrásának, a bibliának, igaz ismeretét; pedig sokszor ez van hivatva egyedül menedéket nyújtani a dogmák tételei ellenében. Gyökeresen segíteni csak úgy lehet, ha a független vallás-tudomány szabad helyet nyer az egyetemeken.

Ezen meggyőződéséből bámulatos erővel és bőséggel folytak argumentumai. Szinte látszik, hogy öröme telt a szellemi birkózásban, midőn pellengérré hívta azon közvélemény-csinálók okoskodását, akik nagy képpel mondogatták, hogy „mert a hit nem tudás, tehát a theologia sem tudomány“; midőn czáfolgatja az egyetem bölcészeti karának azon tételét, hogy „mivel a tételes vallás természeténél fogva változatlanul megállapított hitelvekre van utasítva: a szabad buvárkodás szellemével összeférhetetlen.“ Tanítja a tudatlanokat, felvilágosítja a tévedőket, meggyőzi a kételkedőket, küzdelemre hívja az erőseket s kiméletlenül ontja a szóharcz nyilait azokra, kit argumentumaira a pusztá makacsokodás ellenmondásaival válaszolnak. Meghatározza a vallástudomány helyes fogalmát, megállapítja rendszerét, felosztja részeit, bemutatja módszerét s mindezeket, mint az egyes önálló tudományok kritériumait, beigazolván, helyet követel számára a tudományok sorában.

Mikor még egyetemi hallgató volt Hollandiában, 1868-ban levelet irt a Prot. Egyh. és Isk. Lapok 51. számába, hogy a felsőbb oktatásnak akkor kilátásban volt szabályozását a maga tervével is támogassa.

Ekkor még remélte, hogy „ha a konzulok vigyáznak az állam javára“, lehetséges lesz egy állami univerzitás felállítás, mely előtt nem lesz sem zsidó, sem görög, csak ember és honpolgár. Midőn reményét a független vallásos gondolkodás ellenségeinek erős akciója és a rövidlátók közönye megsemmisítette: még akkor is, 1869-ben, várta, hogy az összes prot. felekezetek egyesülni fognak prot. egyetem megteremtésére, mely abban a korban könnyen megvalósulhatott és pártolásra számíthatott; s várta, hogy ezen a független vallás-tudomány is hazára találhat.

1871-ben, midőn a kir. trónbeszéd az egyetemi tanítás újja szervezését programmba vette, Kovács Ödön hosszabb cikksorozatot tett közzé a Prot. Szemlében. Ezen cikksorozat első részében a régi, a szupranaturális világnézet avultságát, sőt a felekezeti theologiák körén kívül való megszűntét bizonyítván, a másodikban a vallás-tudomány célját határozottan kijelöli. E szerint nem az „Istenről“, hanem az „emberről“, mint vallásos lényről, szól ezen tudomány, aki Istenről, világról s önmagáról a művelődéstörténeletben fő fontosságú nézeteket alkot, s ezen nézetek szerint rendezi be élete folyását. Az ilyen tudományt utalja Kovács Ödön az egyetemre. Állami egyetemen egyetlen felekezet theológiáját tanítani, az állami feladatok és egyetemi tudomány-szabadság téves felfogására mutat. Mindenféle theológiát eltörölni pedig nyilvánvaló bűn volna az ember ellen, kinek műveltség-történetében és filozófiájában mindig a vallásos nézetek foglalták el az első lapot. Egy a helyes megoldás: a független és felekezeti-telen vallás-tudománynak helyet adni az egyetemen.

Nemcsak a tudomány igénye szól az ő szavaiból, hanem a nemzeti állam egyik kiáltó érdeke is, amelynek felismerésében ő egy negyed századdal elől járt. A különböző theologiák helyett a vallás-tudománynak egyetemen való tanítását sürgetően követeli az a tapasztalat, hogy a felekezeti theologiák tanyáin, az egyház bántatlan czége alatt, sokszor a magyar állam ellen való gyűlölködés és askálódás fészkeit rakták és melegítették mindenféle fajta ellenségeink. Valóban a magasból nézte ő az állami érdekeket, ahonnan belátott a jövő veszedelmeibe már akkor, mikor intező politikusaink a világ szemé elől jól elrejtőző zug-szeminariumokba, a felekezeti sánczai közé utalták a napvilágot szívesen kerülő alattomos, hazafiatlan törekvéseket, vagy a legalább is közönyös lanyhaságot szemben az állam élet-feladataival.

Kovács Ödön szavát nem hallgatták meg akkoron. A helyett, hogy a klerikalizmus hatalma ellen a szabad vallás-tudományban kínáló erkölcsi visszahatás fegyveréhez nyultak volna; a helyett, hogy a „tételes vallás“ elvét kereken visszautasították s minden következményeivel jó eleve leszámoltak volna; a helyett, hogy csirájában megölték volna a felekezeti czégek alatt burjánzó idegen érdekek szolgálatát: halogatásukkal előkészítették azt az időt, midőn erős egyházpolitikai és nemzetiségi viharok száguldottak hazánkon keresztül. Ezek aztán felnyitották mindnyájunk szeméit, hogy lássunk, amiképpen Kovács Ödön látott.

Ime, Wlassics, a tevékeny és feladatának tiszta tudatával bíró államférfi, megvalósítja Kovács Ödön álmát. Expozójában bejelentette, hogy minden vallás-felekezet

theológiáját a két tudomány-egyetemre csoportosítja. Igaz, hogy ezek ott is felekezeti theológiát tanítanak, de ez már az első lépés abban az irányban, hogy a közös tárgyakat együttesen hallgassák. A nagy központok erős és intelligens nemzeti vénája, a hallgatók sokszoros érintkezései s egyéb művelő hatások lassan-lassan bizonyosan megtörik azt a sajnálatos egyoldalúságot és merevséget, sőt ellenséges erőt, melyek mesterséggel szitva legalább is bizalmatlanságot hagytak egy hazának a gyermekei között. A dogma és liturgia mindenestire felekezeti tulajdon marad; de az az idő, amikor a keresztyén egyháztörténelmet, vallás-bölcsészetet, keresztyén erkölcsant és erkölcs-történelmet, keleti nyelveket és antiquitásokat közösen hallgathatják, már közeledik.

Ez a nagy fontosságú haladás bennünket nemcsak általános nemzeti szempontból érdekkel. Örvedetes és áldásos ráuk nézve azért is, mert békét szerez az ev. ref. egyházkerületnek. Megoldja a papképzés vitás kérdését oly módon, hogy egyik fél sem tekinthető legyőzöttnek; mert győz a legfőbb: a summa salus reipublicae. Megoldja oly módon, mely minden elfogulatlanul gondolkozó magyart örömmel tölthet el. Meg vagyunk győződve, hogy az enyedi theologia védelmezői is, bár még sokáig szomorúan fognak gondolni a Bethlen-kollégium lehullott koronájára, ebbe a megoldásba nyugosznak belé legkönnyebben. Ez a megoldás képes legyőzni aggodalmaikat; még talán azokat is, amelyek a Bethlen-fundáció integritására vonatkoznak.

L. I.

Selyemtenyésztésünk érdekében.

Budapest, február 9.

Amidőn a földművelésügyi minisztérium Magyarországon a selyemtenyésztés meghonosítását megkezdte, nagyobb aggályainak egyike természetesen az volt, vajjon képes lesz-e még csak kezdetleges selyemtenyésztésünk a versenyt kiállani azon országokkal, amelyekben azt már évszázadok óta szakadatlanul űzik?

Ma már azonban, újabb jelenségek szerint, ez irányban is nyugodtak lehetünk, amennyiben elsőrendű tekintélyes külföldi szaklapok nemcsak foglalkoznak selyemtenyésztésünkkel, de egyenesen kimondják, hogy aggályljal néznek ama verseny elé, mely selyemtenyésztésünket és illetve selyemiparunkat is fenyegeti az esetben, ha a magyar selyemtenyésztés tovább fejlődve, felvirágzik.

Franciaországban, hol a selyemipar egyik főtényezője a közgazdaságnak, amennyiben csakis a selyemtenyésztés, egyedül az ország déli részeiben, mintegy száz millió forint jövedelmet hoz a termelőknek, ezenfelül a selyemipar is mintegy 20—25 millió forintot hajt, — a legtekintélyesebb szaklapok nyilatkoznak a fenti értelemben.

Igy például: a „Moniteur des Soies” egyik minap megjelent számában selyemtenyésztésünkkel foglalkozva, figyelmezteti olvasóit, hogy ha Magyarországon a selyemtenyésztés oly arányban terjed, mint eddig, akkor alig szenved kétséget, hogy az osztrák selyemgyárak, melyek gyártmányaikkal Magyarországot eddig ellátták, át fognak helyezkedni Magyarországra, miután Ausztriának azon részében, hol eddig legtöbb selymet termeltek, t. i. Dél-Tirolban, a selyemtenyésztés feltűnően hanyatlak.

Ugyancsak a „Moniteur des Soies” egyik újabb számában egy cikksorozatot kezd meg Magyarország selyemtenyésztéséről, melynek cíjén hasábkra terjedő ismertetést közöl a szegszárdi selymérték-készítő telepről, kiemelve, hogy ennél nagyobb és czélszerűbben berendezett hasonló telepet Európában nem ismer.

Hasonló értelemben ír a szintén Lyonban megjelent „Bulletin des Soies des Soiries”.

Hogy az összes külföldi szaklapok, valamint az olasz és francia kereskedelmi kamarák hetenkint adnak tudósításokat selyemtenyésztésünkről, az természetes; mert hiszen ma a magyar kormány az, mely Európában egy kézből legtöbb selyem gubót ad el.

De mindezeknél érdekesebb az, amit Olaszország legtekintélyesebb közgazdasági lapja, a Milanóban megjelent „Sole” irt a múlt napokban. A magyar selyemtenyésztést tárgyaló cikkelyében ugyanis szóról-szóra ezeket mondja:

„Az éghajlat Magyarországon a selyemtenyésztésre alkalmas, oly annyira, hogy már ma ki lehet számítani, miszerint ez ország 20—25 millió kiló selyemgubót fog termelni legalább is ugyanannyi forint értékben, ha a szükséges szederfa-lombokkal rendelkezik. Tehát: „attenta o Italia!”

Ime, tehát a külföld is csakhamar felismerte, hogy melyik az a kérdés, melynek megoldásától függ a magyar selyemtenyésztésnek végleges felvirágztatása. Ezt a kérdést még jelentősebbé teszi a következő körülmény:

Elégé ismeretes általában minden termény értékének csökkenése az utóbbi években. E tekintetben a selyem sem képez kivételt; de mint bármely más terménynél, úgy a selyemnél is áll az, hogy ha rossz árak mellett is haszonnal akarunk termelni, akkor oda kell törekednünk, hogy ugyanazon erővel többet és jobbat termeljünk. Hogy jobb minőségű selyemgubót termeljünk, azt elérhetjük a tenyésztők folytonos oktatása által.

Azt pedig, hogy olcsóbban többet termeljünk, csak úgy érhetjük el, ha szederfa-állományunkat szaporítjuk és ezáltal lehetővé tesszük, hogy minden tenyésztő háza környékén is elégséges szederfát találván, levélszükségletét könnyen beszerezheti.

Fényesen igazolja tehát az említett tekintélyes külföldi szaklap, hogy minő éles látással állította fel Darányi földművelésügyi miniszter a kormány ez irányban követendő programját, midőn a pénzügyi bizottságban kijelentette, hogy a selyemtenyésztés végleges meghonosítása nálunk ma már csak is a szederfa-tenyésztés komoly felkarolásától függ és mint ez nála szokás, az általa helyesnek fölismeret eszmét azonnal követte is a tett. Elrendelte ugyanis, hogy a kir. erdőhivatalok, amennyiben a falaj- és égalji viszonyok engedik, szederfa-csemetéket neveljenek, melyek aztán díjtalanul osztassanak ki népünk között. Már az idei tavasszal 5 és fél millió csemete áll rendelkezésre, melyekből 3630 fél eddig 5.032,100 drb csemetét kért. Van még tehát készletben díjmentes kiosztásra azok számára, kik ez iránt az országos selyemtenyésztési felügyelőséghez (Szegszárd) fordulnak, 168.000 csemete. Daczára annak, hogy a csemeték csak azon feltétel mellett adatnak, hogy az illetők azok helyes gondozására magukat kötelezik, sőt alávetik

magukat annak, hogy a csemeték gondozását a földművelési minisztérium közegei ellenőrizzék, remélhető, hogy a még meglévő mennyiségre többen fognak jelentkezni, sem hogy a készlet elég legyen.

Ezekből látható, mennyire felismerték már nálunk a selyemtenyésztés áldásos voltát valamint azt is, hogy annak első alapfeltétele: a szederfa bősége. Ezt már több, mint egy fél század előtt hirdette — írja a „P. Corr.” — gróf Széchenyi István a selyemről irt munkájában, kijelentvén, hogy: „Kimeríthetetlen mennyiségű szederfák ültetése, ápolása, fentartása hazai kötelesség, ha kötelesség a honi gazdagulás s eképp a nemzeti erő minden s még legkisebb forrását is megnyitni, és csak egyik mezejét a hazai iparnak parlagon hagyni bűn, s ha kötelesség mindenekelőtt oly tárgyat mozdatani elő, melynek haszna nem egyes kiváltságokra haramlik egyedül, hanem jótékonyasága, mint a napsugár, mindenkit egyenlően érint. Legyen csak elég szederfa levél s a többi bizonyosan el nem marad.”

Nyilvános számadás.

A nagyenyedi Bethlen-főiskola ifjusága által 1897. február hó 6-án tartott estély jövedelméről. A) Bevétel: 1. Felülfizetések-ből 243 frt 50 kr. 2. 18 drb családjegy ára 2 frt 50 kr = 45 frt. 3. 100 drb személyjegy ára 1 frt = 100 frt. Összesen: 388 frt 50 kr. B) Kiadás: Részletezése házi számadáson, melyről a felmentvényt a rendező bizottság zárt ülése megadta. Összege: 256 frt 69 kr. Bevétel főösszege 388 frt 50 kr. Kiadást levonandó 256 frt 69 kr. Marad jövedelem 131 frt 81 kr és 3 frt 54 kr. Tiszta jövedelem: 135 frt 25 kr. Ezen 135 frt 35 krból 130 frt az ifjusági főpénztárba tks. Váro Ferencz tanár ur kezeihez tényleg befizettetett, 5 frt 35 kr pedig ellennyugta mellett a pénztáros kezeinél maradt további kezelés végett.

Felülfizettek: Felszeghy Sándorné 50 frt, Zeyk Dániel 30 frt, Bethlen Sándor, Török Bertalan, Gáspár János 20—20 frt, Folyovich Sándor 17 frt 50 kr, Szalánczy Lőrincz 15 frt, Reinbold Olivér, Müller Mihály, Felszeghy Sándor 10—10 frt, Szász József, Székelyhid János 5—5 frt, Szilágyi Gyula 4 frt, Fogarasi Albert 3 frt, dr. Boér Jenő (Tövis), Kis Balint 2:50—2:50 frt, Kozma Gyula (Sárd), dr. Jenei Elek, dr. Szabó Mihály 2—2 frt, Csató János 1 frt 50 kr. Botos Dénes (Sárd), Imreh József, Morágyi József, Bodroghy János, dr. Reich Béla, Török György orvos, Vajda Péter, Gálfy Jenő, dr. Farnos Árpád, Szalánty Jenő, Fenichel Simon, Pásztoly Dénes, Magyar Sándor (Apahida), Nagy Lajos 1—1 frt, Derzsi Albertné (Fintaháza) 50 kr. Összesen: 246 frt 50 kr.

A rendező bizottság a nemessziv felülfizetőknek ez uton is köszönetet mond. Nagy-Enyeden, 1897. évi márczius hó 5-én. Pásztory Gyula ifjusági pénztáros.

Vegyes hírek.

— **Kinevezések.** A m. kir. belügyminiszter Alsó-Fehér vármegyében a marosujvár-aknai anyakönyvi kerületbe Jovián Antal állami iskolai igazgatót, az intrégaldi kerületbe Avrán Vazul okleveles jegyzőt anyakönyvvezetőkké, továbbá a marosujvár-aknai kerületbe Barabás Lajos állami tani-

tót, az alvinczibe Szócs Imre községi előjárót, az oláhdályaiba Sebesi Árpád gazdatisztet, az alsómarosváradjaiba Stoja Danila birtokost, a maroscsügedibe Angyel Maxim jegyzői irnokot, a berveibe Pataky Sándor jegyzői irnokot, a karnaiba Albina Tiprion segédjegyzőt, a kiskerekibe Reheján Simon képviselőtestületi tagot, az oháibaiba Mihelcsán Miklós községi bírót, a mihálczfalviba Andrászi János gazdatisztet, a marosszentkirályiba Benedek Tivadar ref. tanítót, a megkerekibe Benedek Gyula nyug. tanítót, az asszonynépeibe Farkas Endre gazdatisztet, a tompaházaiba Fejér József gazdatisztet, a mogosiba Segru József községi előjárót, a nagylakiba Papp Dénes nagylaki lakost, a magyarbükösibe Bartha Jenő jegyzői irnokot, a szentbenedekibe ifj. Bartalus Sámuel jegyzői irnokot, a magyarsülyeibe Aknai István birtokost, az ispánlakiba Simon Károly birtokost anyakönyvvezető helyettesekké nevezte ki és valamennyit a házassági anyakönyv vezetésével és házasságkötésnél való közreműködéssel is megbízta.

— **Kinevezés.** A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Steierleinné Lanner Gizella községi községi iskolai tanítónőt a nagyenyedi állami polgári leányiskolához rendes tanítónővé nevezte ki.

— **Márczius 15.** Nagy-Enyed város hazafias közönsége, miként a multakban, úgy az idén is nagy ünnepséggel akarván megünnepelni márczius idusát, városunk polgármestere az ünnepség miként megtartása érdekében a városi hazafias ünnepélyeket rendező bizottságot e hó 7-én (vasárnap) délelőtt 11 órára a városház dísztermében tartandó értekezletre hívta meg.

— **Necrolog.** A nagyenyedi polgári leányiskola díszes épületén lengő fekete lobogó jelzi, hogy az iskolának gyásza van; egyik kitünő növendéke, Sebesi Anna III. polgári osztályu tanuló, e hó 4-én agyhártyalob következtében 14 éves korában elhalt. Szülői bánata, tanítónői és osztálytársai szeretete kíséri az elhunytat sírjába.

— **Egyházközségi gyűlés.** A nagyenyedi ev. ref. egyházközség képviselőtestülete folyó hó 7-én (vasárnap) délután 3 órakor a városház dísztermében gyűlést tart a következő tárgysorozattal: 1. Előterjesztés a képviselőtestület kisorsolt 1/4 részének választás útján történt szabályszerű megújításáról. 2. Az 1896. évi számadások megállapítása. 3. Az 1897. évi egyházi rovatallajstrom megállapítása. 4. Az egyháztanácsból kilépő 8 tag helyébe ugyanannyi egyháztanácsos megválasztása. 5. Elnöki előterjesztések.

— **A millenáris dalkar,** kapcsolatosan a tűzoltó-egylet zenekarával, a Nagy-Enyeden 1848—49. években meggyilkolt egyének sírhalmára emelendő monumentális emlékszóbor javára e hó 15-én hangversenyvel egybekötött táncestélyt rendez, melynek sikeréhez már a nagyon is aktualissá vált eszme megvalósítási szempontjából is szép reményeket fűz a buzgó rendezőség.

— **Morzsa.** A pikniket rendező bizottság nem elégedett meg a két napon keresztül tartó táncmulatsággal, melynek fényes eredménye úgy anyagilag, mint erkölcsileg sikerült, hanem folyó hó 4-én a rendező bizottság pár fáradhatatlan lelkes tagja találkat adott egymásnak Müller Mi-

hály tisztii főügyész ur vendégszerető házában, hol a házi asszony általánosan ismert vendégszerető szívessege folytán egy kis társaság Aradi zenekara mellett vidám hangulatban tánczolt bele a másnapi derengő hajnalba. Résztvettek pedig a leányok között: Boér Erzsike (Tövis), Kovács Mariska, Mórággy Margit és Rózsika, Müller Ida és Irén, Reinbold Klótild és Ella, Tóth Irén. A hangulat oly emelkedett volt, hogy a kis társaság még a kotillont is eltánczolta a tarka figurák változatossága mellett. A vendégszerető házi asszony szívessege feledhetlenné tette ama napot mindazokra, akik azon részt vettek.

— **Igen érdekes archeologiai leletről** adnak hírt Athenből. Azon ásások alkalmával, melyeketa görög archeologiai társaság ez idő szerint az Akropolis lejtőjén eszközölt, egy titkos lépcső bejáratára bukkantak, mely az Akropolis belsejébe vezet. A görög tudósok azon véleményen vannak, hogy ez az a lépcső, melyet a perzsák a II. médiái háboru alatt használtak, hogy az Akropolisra jussanak. Ennek nyomán már évtizedek óta kutattak anélkül, hogy sikerült volna a lépcsőre akadni.

— **Kit illetnek meg a francia lilomok?** A „francia lilomok“ miatt folyó per, vagyis jobban mondva, az a kérdés, hogy „kicsoda Franciaország igazi királya“ újabb stádiumba lépett a párisi bíróságok előtt. Anjou hercege, az orleausi herceg és Don Carlos spanyol trónpretendus pereskednek a képzelt jogok miatt. Mily ironiája a sorsnak! írják a francia lapok. A köztársasági Franciaországban — így szól a bíróság végzése — tizennégy nap mulva itelellet fogják eldönteni azt, hogy ki Franciaország királya? És ez valóban igen érdekes és fontos kérdés, csak az a baj, hogy eldöntése legalább is vagy száz esztendővel — elkészt.

— **A chinai diplomata szerelme.** Párisban működik a szóban forgó chinai diplomata. Udvarolt egy szép pinczérnőnek, akinek a kedvese aztán meg akarta zsarolni. A chinai feljelentésére letartóztaták Golombet Aristideot. Ez aztán a vizsgálati fogsága alatt egy verses vigjátékot és számos költeményt irt. Amikor a rendőrségnél megkérdezték, miért irt oly brutális hangon, azt felelte, hogy az idegenek nem értik meg a francia nyelv finomságait. A pikáns ügyben közelebb tartják meg a végfátalást.

— **A világjáró vége.** Grandin megörült, ezt jelentik Párisból. Grandint az tette népszerűvé, hogy gyalog bejárta a világot. Mikor legutóbb hazatért, Seine-et-Oiseban bérelt lakást, hogy ott megpihessen. A minap aztán, miután egész éjen kószált, délelőtt megfürdött a Szajnában és egészen meztelenül indult haza. Utközben elfogták a csendőrök. Grandin azelőtt térkép-író volt a hadügyminisztériumban, majd fölécsapott divatkereskedőnek, lócsiszárnak, gazdálkodónak; utóbb meg egy hírlapot szerkesztett, amelyet személyesen áruolt; volt léghajós és fölolvadó. Utolsó mestersége volt a gyaloglás rengeteg távolságokra. „Grandin le marcheure“, így nevezte el önmagát és csakis harmadik személyben beszélt magáról. 1892-ben kezdte meg utazásait: Párisból Varsóba, onnan Pétervárra és Moszkvába ment, ahonnan Bécsen és Zürichen át tért haza. 1893-ban New-Yorkba hajózott és onnan gyalog ment Chikagóba. Bejárta Kanadát, Algíriát. 1895-ben Konstantiná-

polyba ment, még pedig úgy, hogy utközben megmászta a Mont Blancot. Talvaly Örményországot utazta be és Jeruzsálembe is eljutott. Jövő hó elején Abessziániába akart vándorolni; egy egész esztendőn át vándorolt volna. Középtermetű, sovány ember, rövid szakállt viselt. Körülbelül ötven éves, de alig látszik negyven évesnek. A „Világ körül“ című könyvet is irt és most dolgozott a második kötetén.

Jóízű adomát beszélnek róla. Egy izben bankettet rendeztek a tiszteletére. Vagy ötven ismerőse várta, de Grandin sokáig késett.

— Hol marad? Mi történhetett? kérdeztették.

Egyszerre csak fölkiált az egyik vendég: — Tudom már, miért késik. Valószínűleg kocsin jön!

Meteorologiai jelentés márcz. 3-tól. márcz. 6-ig.

Nap	Óra	Légnyomás 700+	Hő	Szél iránya és erőssége	Borulat	Csapadék	Hő napi max. min.
7	58.3	+4.6	—	4	—		
3	2	55.1	+14.4	W ₂	5	—	+15.0 +4.6
9	55.1	+6.2	—	4	—		
7	50.6	+5.3	W ₂	9	ny.		
4	2	47.7	+13.0	S ₂	9	0.2	+13.5 +2.2
9	49.0	+6.6	—	4	3.6		
7	51.3	+2.2	S ₂	10	6.8		
5	2	52.5	+2.6	—	10	4.1	+3.0 +0.7
9	54.7	+1.6	—	10	8.5		
7	55.6	+1.3	W ₁	10	—		
6	2						
9							

Kilátás: Enyhe és később újra esőre hajló.

* A légnyomás tenger színére van átszámítva. — Hő C° fokokban. Szél iránya: N = észak, S = dél E = kelet, W = nyugat. Szél erőssége = 1—10-ig. Borulat foka = 1—10-ig. Csapadék mennyisége milliméterekben értendő. ● = eső, * = hó, ▲ = jég Δ = dara.

Apróságok.

Főösleges fáradság.

A mestert igen boszantotta, hogy az inas gyakran hibát és csintalanságot követ el.

— No, te gazhunczfut! elég tormát re-szertél már az orrom alá, most már kikapsz. Hozd csak ide azt a fordítófát, hadd mérjem meg a hátadat.

— De, majszter ur, kár volna azért a fáért fáradni. Hisz mindjárt ököllet is, ha tetszik.

Megkövesült gégefő.

Orvosi körökben óriási feltűnést keltő esetet konstataáltak Denisonban, Amerikában. Dr. Markham orvos három kiváló kollégája jelenlétében fölbonzolta egy gégebajban elhalt ember holttestét, és ekkor kitűnt, hogy a halott gégefője meg van kövesedve. Hasonló esetet az orvosi tudományban még nem észleltek. Az elhunyt éveken át betegeskedett és a leghíresebb fladelfiai, new-yorki, bostoni, berlini és párisi specialistákkal vizsgáltatta meg magát, de hogy mi a baja a pacziensnek, megállapítani egyik sem tudta. Megkövesült gége! Igazán csodálatos és talán még szavahihetőségre is tarthatna igényt a szenzációs hír, ha nem Amerikából jönne.

Közgazdaság.

A hesseni légy.

Népszerű ismertetés. Irta: Székelyhídy Viktor, az alsófehérvármegyei gazd. egyesület titkára. Kiadja az alsófehérvármegyei gazdasági egyesület.

(Vége.)

Hogyan védekezzünk a hesseni légy ellen?

A gyakorlati gazdák, miután megismerték a hesseni légy életmódját és tudatára jöttek annak, miszerint egy állandó rovar elenséggel kell megküzdeni, de másfelől a kétséget kizárólag hiteles, hivatalos statisztikai adatok is beigazolták, hogy Magyarországon a férgek (rovarok) által okozott kár míg 1890-ben 9.762 kat. holdat tett ki 3.20% gabona veszteséggel, addig 1894-ben (tehát alig négy rövid év alatt!) 15.67%-re ment fel, vagyis 53.561 kat. holdon pusztult ki a vetés, amely nagymérvű pusztulásnak 10%-jét bátran a hesseni légy terhére írhatjuk fel komoly megfontolás tárgyát kezdő képezni a védekezési eljárások keresztülvitelének kérdése, miért is azoknak ismertetését az alábbiakban közöljük.

I. Tanácsos az őszi gabonafélék vetését lehetőleg későre halasztani, vagyis a késői vetésmódot alkalmazni. Ugyanis a hesseni légy második, vagyis nyári nemzedékének nősténye a petéit szeptember havában szokta lerakni, tehát a késői vetést ha októberre halasztjuk el, a vetőszántással a légy nemzedékei biztosan megsemmisíttetnek.

A peték teljes megsemmisítése végett az őszi vetés előtt tanácsos az ugart megfogsolni, mert a tapasztalás azt bizonyítja, hogy a fogasolás által a gyomok elpusztulnak, már pedig nincs kizárva, sőt igen valószínű, hogy a gyomok levélszáraiban is lappanghat a hesseni légy álcája, amelyek feltétlenül megsemmisíttetnek a fogasolás által.

Hogy a korai őszi vetésekben mily nagy károkat okoz a hesseni légy, tapasztaltatott hazánkban Torontál vármegyében, mely e légyfajtól 1894-ben igen nagy károkat szenvedett. Azok a késői vetések, amelyek október hó 10-ike után lettek elvetve, mind szepten megmaradtak, míg ellenben a szeptember havi vetések, bárha a későbbi vetések tőszomszédságában voltak is, már a tél elején pusztulni kezdtek, és az 1885. év tavaszán legnagyobb részüket éppen a hesseni légy pusztításai miatt ki kellett szántani. Eme kár csak ugy hozzávetőleges számítás szerint is egy pár százezer forint kárt tett ki Torontál vármegyében.

II. A hesseni légy által megtámadott vetéseknek kora tavasszal való kiszántása.

Eme eljárás ugy hajtható végre, hogy az őszi vetésekben pontosan megállapítjuk a hesseni légy által ellepelt vetésterület nagyságát és teljes, sikeres eredmény okáért annak kétszeresét kora tavasszal, de mindenesetre április hó előtt kiszántjuk, a szántást jól megfogsoljuk és tavaszi (főleg kápas) növényekkel, pl. kukorica, répa stb. vetjük be. Ily eljárás mellett azt érjük el, hogy a hesseni légy bábjai, melyek az őszi vetésben huzták meg magukat, megsemmisülnek és továbbterjedésük, illetve szaporodásuk az őszi vetés még meg nem támadott, vagyis ép részeire feltétlenül megakadályoztatik.

Eme eljárás határozottan egyike a legbiztosabb és főleg minden gazda által könnyen keresztülvihető eljárásoknak, azonban feltétlen sikert csak abban az esetben ígér, ha azon város vagy község határában, hol a hesseni légy jelenléte már őszzel megáll-

pított, az ellepelt őszi vetés szintén őszzel, vagy a tél folyamán pontosan kijelöltetik és tavasszal minden egyes gazda, ki nek őszi vetésében a hesseni légy jelenléte megállapított, kiszántja az ellepelt területet. Ezt nevezik közös védekezési eljárásnak, amelynek helyes alkalmazása minden körülmények között biztos sikert ígér. És ez természetes dolog is. Ha csak egy-két gazda kísérli meg eme eljárást, pl. 5 hold őszi buzavetésből kiszánt tavasszal 1 holdat, amely a hesseni légy által ellepve van; a cél nem éretik el, mivel a szomszédos buzavetésről — feltéve, hogy azt nem szántja ki a tulajdonosa oly értelemben, mint azt fentebb előadtam — április havában átrepül a hesseni légy nősténye, és petéit a már száriba induló őszi vetések alsó leveleire rakja, a petékből a kukacok 4-5 nap alatt kikelnek és folytatják rombolási munkáikat, mely után az őszi gabona ugy fog kinézni, mintha egy falka juhot hajtottak volna keresztül rajta, ráadásul még a termő buzakalászok is üresen (léhán) maradnak, más szóval csak szalmát ad buza helyett. Ezért kell a város vagy községek összes gazdáinak egyesült erővel védekezni a hesseni légy ellen, mivel a közös védekezés biztosítja a termések legnagyobb részét is egyuttal.

III. A hesseni légy elleni védekezésnél igen jó eredményeket lehet elérni az u. n. csalogató vetések alkalmazásával.

Az északamerikai Egyesült államokban, hol a hesseni légy, éppen mint hazánkban, szerfölött nagy pusztításokat tett a buzavetésekben, ott alkalmazták legelőször a csalogató vetéseket jó eredménnyel és eme tapasztalatok alapján lett hazánk több gazdaságában is sikerrel alkalmazva.

Eme siker abban mutatkozott, hogy az őszi vetéseket nem lepte el nagy mérvben a hesseni légy, ugy, hogy az aratás egy jó középterméssel hálálta meg a gazda fáradságát. A földművelésügyi m. kir. miniszter ur 1894. év augusztus hó 7-én 46414—94. sz. alatt kelt és valamennyi törvényhatósághoz intézett magas leiratában a hesseni légy elleni védekezési módok között a csalogató vetések alkalmazását ajánlja az érdeklő gazdaközönség figyelmébe, amely magas rendeletből közöljük a gazdákat érdeklő fontosabb dolgokat. „Azon községek, illetve városok határában, hol a hesseni légy jelenléte az elmúlt, vagy folyó évben nagyobb mértékben megállapított, az u. n. csalogató vetések vendők alkalmazásába. Ezek abban állanak, hogy minden táblában már augusztus utolsó, vagy szeptember hó első napjaiban több helyen néhány barázdányi őszi gabona vagy árpa vetendő, mely célra a legsilányabb minőségű vetőmag is használható. Ezek a csalogató vetések arra valók, hogy a hesseni legyek ezekbe rakják petéiket. Az ilyen csalogató vetések azután a rendes vetés — legkésőbb azonban a tél beállta — előtt jól alászántandók, ügyelve arra, hogy egész hosszukban tökéletesen föld alá kerüljenek és így belőlük tavasszal a légyrajok ki ne szállhassanak. Igen ajánlatos az ilyen alászántott csalogató vetések lehengerezése is.”

A csalogató vetések alkalmazása annyira sikeresnek bizonyult be, hazai kísérletek alapján is, hogy a fentnevezett miniszteri rendeletben foglaltakat a jelenlegi földművelésügyi m. kir. miniszter ur 1896. évi július hó 10-én kelt 41945—96. sz. alatt kiadott magas rendeletével megújítva, azt az

összes törvényhatóságok és gazdaközönség figyelmébe ismételtten ajánlotta.

IV. Két védekezési módot ismerünk meg. Az egyik az őszi gabonafélék tarlójának leégetése, hogy a hesseni légy nyári nemzedékei ezáltal megsemmisüljenek, a másik a buzatarlóknak őszi alászántása. Az első vagyis a tarlóknak leégetése, különösen a legeltetés miatt útközik nehézségekbe; hol azonban a legeltetés nem fő cél, mindenesetre ajánlatos annak keresztülvitele és alkalmazása.

A második védekezési mód, a tarlóknak aratás után való alászántása (sekély tarlóbuktatás), már gyökeresebb, több sikert ígérő védekezési eljárás, mivel a hesseni légy tovább fejlődése eme eljárás alkalmazása mellett biztosan megakadályozható.

* * *

Ezekben kívántam a hesseni légy életét, fejlődését, kártételeit és ellene eddig sikerrel alkalmazott védekezési eljárásokat gazdaközönségünk érdekében előadni.

Természetes dolog az, hogy a védekezésnek csak akkor lesz meg a kellő eredménye, ha azok alkalmazásánál az ugynevezett, és e kis füzet II. pontjában bőven tárgyalt közös védekezési eljárást a gazdák egyttesen gyakorolják. E célból óhajtható volna városi és községi vetés-vizsgáló bizottságnak szervezése (a város vagy község, tanult gazdái közül), kik a hesseni légy jelenlétét és kártételeit megállapítanák, hogy a gazdaközönség azonnal a kellő védekezési eljárások keresztülviteléhez hozzáfoghasson.

Gyors és gyakorlati intézkedésekkel sok anyagi kártól meg lehet óvni a gazdaközönseget.

Avval fejezem be, amivel kezdtem:

A rovarok ellen csak a gazdák egyesült közreműködése mellett lehetséges a siker reményével küzdeni.

Piaci árak.

Nagy-Lyed, 1897. március 4.

Buza legjobb	1	véka	1.-
" közepszerű	"	"	— 90
Kétszeres legjobb	"	"	— 80
" közepszerű	"	"	— 75
Rozs legjobb	"	"	— 80
" közepszerű	"	"	— 75
Zab legjobb	"	"	— 50
" közepszerű	"	"	— 54
Kukorica (tengeri)	1	véka	— 60
Burgonya	"	"	— 30
Széna legjobb	egy szekér	"	8.-
Szalma legjobb	"	"	2.-
Bikkfa 1 köbm. keresztirakás nélkül, 1 m. hosszú	"	"	3-50
Cserfa 1	"	"	2 50
Tölgyfa 1	"	"	3.-
Faszén kemény	egy hektoliter	"	1-80
Marhahús	1 kilogramm	"	— 36
Sertéshús	"	"	— 52
Szalonna	"	"	— 72
Disznózsír	"	"	— 80
Vöröshagyma	"	"	— 1.-
Fokhagyma	"	"	— 1.-

Csarnok.

A Laczházy-kastély.

— Irta: Molnár Gyula. —
(Folytatás.)

Végre átjutott.

Körülnézett és nagy bátortalanlanság fogta el a fiatal leánykát, ki még pár percz előtt a legmerészebb dolgokra is szívesen vállalkozott volna.

Idegen területen volt és kedves kis fejcskéjében az a tudat ébredt hirtelen fel, hogy talán mégis rosszul cselekedett, mikor olyanra vállalkozott, mi nehezen viheto

vegbe idegen területen. Vajjon mit szólna, ha hirtelen elébe toppanna a tulajdonos és kérdőre vonná őt: mit keres az ő telken?

Gyermekes félénkség vert tanyát a szívében, de uralkodnia kellett magán, nehogy társnői észrevegyék rajta szepegését.

Alma baronesse átkiált a kerítésen:

— De sokáig gondolkozol . . . keresd már azt a labdát és dobd át!

Sarolta neki indult a park fáihoz, a földre hajolva keresgélte kezdte a labdát. A fehér gummilabda azonban, mintha gonosz szellemek rejtegetnék, csak nem akart előkerülni. Hasztalan kutatta, keresgélte a grófnő egész izgatottan, nem találta.

Most már egész szabadon átengedte magát a keresésnek; felelme, mely pillanatig tartott, továtűnt, a leányka pedig mindinkább neki bátorodva távolodott el a két parkot elkülönítő léczkerítéstől, mely mögött kíváncsian várakozott három vidám kedélyű leányka.

A leányok el nem tudták gondolni, mi baja történhetett Saroltának, hogy ennyit késik.

Egy felóra telhetett el azon időponttól kezdve, hogy Sarolta átmászott a kerítésen, és még mindig nem jön.

Nagy aggodalom fogta el a leányokat. Gyermekes, fantáziával sok minden különös dologra gondoltak.

Miczi baronesse már nem bírta kiállani a nyomasztó bizonytalanságot, felállott a kerítés párkányára és harsány leányos szopran hangján elkezdett sikoltozni:

— Sarolta! . . . Charlotte! . . . Jer már! . . . Hol vagy? . . . Ha nem találsz a labdát, hagyd! . . . Sarolta! . . .

És a park fáihoz levelei közt tovaröpögő szellő halk, titkos danákat hozott a távolból, anélkül, hogy a leányka feleletét is hozná.

— Bizonyosan valami baj érte, Charlotte-ot! — véli Alma.

— Talán egy kigyó esipte meg a labda keresése közben. Istenem! — sikoltott fel Miczi kisasszony.

— Kigyók itt nincsenek — felelte a szép Tekla, — de bizonyosan eltévedt! . . . nem tud visszatalálni!

Mialatt a leányok így tanakodtak, azalatt Sarolta furesa kalandon esett keresztül.

Mind jobban és jobban belemélyedve a fák közé, messze eltávolozott attól a helytől, honnan a labda keresésére indult.

Az egyik pillanatban már elhatározta magát, hogy abbahagyván a labda keresését, visszatér társnőjéhez. Utóvégre is egy nyomorult gummilabda nem is érdemi meg azt a nagy fáradságot, melyet már eladdig is keresésére fordított.

Eppen vissza akart térni, mikor az egyik fa mögül egy deli huszártiszt lep elébe.

Sarolta meghökkent. A vér az arcába tolt, szíve dobogása pillanatra megállott, hogy a másik perczen annál rohamosabban verjen.

Istenem! mi lesz most velem? — gondola a leányka.

A fiatal tiszt pedig nevetős arccal, csillogó tekintettel közeledett feléje.

Érczes, tiszta hangja megcsendült a léghen.

— Meg vagy tehát álmodni tündére, most aztán nem fogsz elröppenni előlem. Birni foglak, bár tündérfátyolodat nem találtam még meg, de itt van labdád, zsákmányom, melyet ki kell majd váltanod egy édes, gyönyört adó csókkal! . . .

Csók! ez a szó mint villám sújtotta le a leánykát, kibén felebredt leányos szemérmé és az ösztön a legmerészebb ellentállásra. Parányi fehér kezeit védőleg tartá szét, majd tenyerébe rejté arcját.

A fiatal huszártiszt, visszaélve a helyzettel, egész merészen lépett a leányka mellé, ki remegő hangon, mint a verece karmai közt vergő galamb, szólt az ismeretlen férfiúhoz:

— Jaj, kérem, ne bántson!

Megszólt a huszártiszt is:

— Nem bántalak szép tündér, de csókdra szomjuhozom, hiszen tudom, hogy ha férfiesők érjék, úgy meghaltal tündérfársnőidre nézve és halandó leányválsz. . . Már pedig én azt akarom . . . Jer szép angyal és csókolj meg . . .

És a fehér puha kacsókat lefejtve a leányka arcáról, eperpiros ajkairól egész férfias bátorsággal három csókot rabolt.

Sarolta lehunyta szeméit, azt hitte, meghal szívében, jóllehet lelkenek és szívének jól esett, nagy gyönyört okozott a férfijának érintése, melynek nyolcában kejes érzés fakadt.

Hirtelen gondolatától sugallva, mint félelme őzike, mely a meglepetés első pillana-

tában naivul megáll, de a másikban a meglepetés ösztöne által sarkallva futásnak ered, a leányka is futásnak iramodott.

(Folytatása következik.)

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÜRÖK BERTALAN.

Kiadó:

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráruhágyár részvénytársaság.

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráruhágyár részvénytársaság könyvnyomdájában.

Irnok.

A maros-szentbenedeki körjegyzőségben egy jó írásu, megbízható, nőtlen fiatal ember mint irnok azonnal alkalmazást nyerhet. Fizetése: évi 120 forint és — mosás és ágyműn kívül — teljes ellátás. A román nyelvű szóban írásra megkivántatik. — László

Kálmán, körjegyző. 1046-1-2

Ki iszik
Kathreiner-féle
Kneipp-maláta-kávét?

Ujnyer be jó!

Mindenki a ki félti az egészségét és mégsem akar lemondani a kávé megszokott kellemes élvezetéről. Mert a Kathreiner-kávé hozzájárul az idegizgató babkávénak általánosan ismert és rendes használatnál annyira egészségrontó hatására. *****

Mindenki a kinek egészségét valami megromlott. Különösen ideg- és gyomorbántalmakban szenvedőknél sok ezer esetben a legegészségesebb és a legkönnyebben megemészthető italnak bizonyult a tiszta Kathreiner-kávé. *****

Minden asszony és gyermek, akiknek gyöngye szervezetére különösen jótékony hatással van a tápláló Kathreiner-kávé s a kik kellemes, enyhe íze miatt, úgy babkávétal keverve, mint tisztán nagyon szeretik. *****

Mindenki a ki a háztartásban takarékos, de izletes és a mellet egészséges kávéitalt mégsem a ar magától megvonni. Takarékosági szempontból is ajánlható a Kathreiner-kávé akár babkávétal vegyítve, akár tisztán. *****

A Kathreiner-féle Kneipp-maláta-kávé valóban egészséges és családi kávé, a mely szemekben a legjobb malátából készült; a babkávé kedvelt ízét a Kathreiner-féle gyártási mód adja meg neki, a mely a leghíresebb szaktekintélyektől elismerve, minden művelt államban tért hódított. Csak a Kathreiner-kávé egyesíti magában a babkávé kellemesen ingerlő ízét és a maláta kávének egészséges, orvosilag elismert és megerősített előnyeit.

Kérelem! Tévedések és megkárosodás kikerülése végett bevásárlás alkalmával tessék jól vigyázni az eredeti dobozra, a melyen ez a felírás van **Kathreiner**.

Az olyan csomagban, amelyen nincs rajta a Kathreiner név, hamisított kávé van.

999 5-12

PSERHOFER J. vértisztító labdaccai,

azelőtt „általános labdaccai” név alatt; mely utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan alig létezik betegség, melyben ezen labdaccai csodás hatásukat ezerszeresen be nem bizonyították volna.

Évtizedek óta ezen labdaccai általános elterjedésnek örvendenek és alig van család, melyben ezen kitűnő háziszorból készlet nem volna található. Számtalan orvos által ezen labdaccai háziszorból ajánlottak minden oly bajknál, melyek a **rossz emésztésből és székrekedésből** erednek, mint **epe-zavarok, májbajok, kólika, vértolulások, aranyér, béltétlenség** s hasonló betegségeknek. Vértisztító tulajdonságuknál fogva kitűnő hatással vannak **vérszegénység** s abból eredő bajknál is: így **sápkórnál, idegességből származó fejfájásoknál** stb. Ezen vértisztító labdaccai oly könnyen hatnak, hogy a legcsekélyebb fájdalmat sem okozzák és ennek folytán még a leggyengébb egyének, de még gyermekek által is minden aggodalom nélkül is bevehetők. A számtalan hálaíratból, melyet a labdaccai fogyasztói a legkülönbözőbb és legnehezebb betegségek után egészségük visszanyerése folytán hozzánk intéztek, ezen helyen csakis néhányat említünk azon megjegyzéssel, hogy mindenki, aki ezen labdaccaikat egyszer használta, meg vagyunk győződve, azokat tovább fogja ajánlani.

Köln, 1893. április hó 30-án.

Tisztelt Pserhofer ur!

Legyen olyan szíves és küldjön nekem ismét 15 tuceteket az ön felülmúlhatlan vértisztító labdaccaiból utánvétellel. Fogadjon ez utón is a legmélyebb köszönetemet labdaccai csodahatásáért. Maradok teljes tisztelettel

Pawlistik Ferencz, Köln, Lindenthal.

Harsche, Földnik mellett, 1887. szept. hó 12-én.

Tekintetes ur!

Isten akarata volt, hogy az ön labdaccai kezeim közé kerültek, melyeknek hatását ezennel megírom: En gyermekágyamban meghűltem olyannyira, hogy semmi munkát sem voltam többé képes végezni és bizonyára már a holtak közt volnék, ha az ön csodálatraméltó labdaccai engem nem mentettek volna meg. Az Isten áldja meg önt ezért ezerszer. Nagy bizalmam van, hogy ezen labdaccai engem is tökéletesen ki fognak gyógyítani, amint már másoknak is egészségük visszanyerésére segítségül szolgáltak.

Kuific Teréz.

Bécs-Ujhely, 1887. november 9-én.

Mélyen tisztelt ur!

A legforróbb köszönetemet mondok ezennel önnek 60 éves nagyünnem nevében. Az illető 5 éven át szenvedett gyomorhurutban és vízkórságban, már életét is meguntta, melyről egyébként le is mondott, midőn veletlenül egy dobozt kapott az ön kitűnő vértisztító labdaccaiból s azoknak állandó használata folytán tökéletesen kigyógyult.

Legfőbb tisztelettel Weinzettl Josef

Eichengraberamt, Gföhl mellett, 1893. márczius 27-én

Tekintetes ur!

Alulírott ismételen kér 4 csomagot az ön valóban hasznos és kitűnő labdaccaiból. El nem mulaszthatom legnagyobb elismerésemel kifejezni ezen labdaccai értéke fölött és azokat, ahol csak alkalmam nyílik, a szenvedőknek legmelegebben fogom ajánlani. Ezen hálaíratom tetszés szerinti felhasználására önt ezennel felhatalmazom. Teljes tisztelettel

Hahn Ignác.

Gotschdorf, Kolbach mellett, Szilézia, 1886. okt. 8.

T. ur! Felkérem, miszerint az ön vértisztító labdaccaiból egy csomagot 6 dobozzal küldeni sziveskedjék. Csakir az ön csodálatos labdaccainak köszönhetem, hogy egy gyomor-bajtól, mely engem öt éven át gyötört, megszabadultam. Ezen labdaccai nálam sohasem fognak kifogni s midőn legforróbb köszönetemet kifejezem, vagyok tisztelettel

Zwickl Anna.

Ezen vértisztító labdaccai csakis a **Pserhofer J.-féle az „arany birodalmi almához” címzett gyógyszerárban Bécsben, I., Singerstrasse 15. sz. a.** készítettnek valódi minőségben, s egy 15 szem labdaccait tartalmazó doboz ára **21 kr.** Egy csomag, melyben 6 doboz tartalmazzatik, **1 frt 05 kr.** kerül; bérmentve utánvételi küldésnél **1 frt 40 kr.** Egy csomagnál kevesebb nem küldetik el. Az összeg előbbeni be-küldésénél (mi legjobban postautalványval eszközöltetik) bérmentes küldéssel együtt: 1 csomag **1 frt 25 kr.** 2 csomag **2 frt 30 kr.** 3 csomag **3 frt 35 kr.** 4 csomag **4 frt 40 kr.** 5 csomag **5 frt 20 kr.** és 10 csomag **9 frt 20 kr.** kerül.

NB. Nagy elterjedésük következtében ezen labdaccai a legkülönbözőbb nevek és alakok alatt utánoztatnak; ennek következtében kérek csakis Pserhofer J.-féle vértisztító labdaccaikat követelni és csakis azok tekinthetők valódiaknak, melyek használati utasítása a Pserhofer J. névaláírással, fekete színben és minden egyes doboz fedele ugyanazon aláírással, vörös színben van ellátva

PSERHOFER J. Bécs, I., Singerstrasse 15.

Raktárban Budapesten: **Török Józsefnél (Király-utca).**

975. 6-12.

Bernhardi alpesi-tű ilqueur. Bernhard W. O.-tól Bregenzben.

1/1 üveg 2 frt 60 kr., 1/2 üveg 1 frt 40 kr., 1/4 üveg 70 kr.

Amerikai köszvénykendőcs gyors és biztos hatásu legjobb szer minden köszvényes és csúzos bajok, u. m.: gerinczagybantalom, tagszagatás, ischiás, migraine, ideges fogfájás, fofájás, fülzaggatás stb. ellen. 1 frt 20 kr.

Tannochinin hajkenőcs Pserhofer J.-tól. Évek hosszú sora óta valamennyi hajnövesztő szer közt orvosok által a legjobbnak elismerve. Egy elegans nagy szelencével 2 frt.

Általános tapasz Steudel tanártól. Ütés és szurás által okozott sebeknél, mérges daganatoknál, ujjkukacsz, sebes vagy gyuladt mell vagy más ily bajknál, mint kitűnő szer lön kipróbálva. 1 tégely 50 kr. Bérmentve 75 kr.

Fiaker-por hurut, rekedtség és köhögés ellen. 1 doboz 35 kr., bérmentve 60 kr.

Ferencz-palinka sóval vagy só nélkül. 1 üveg 70 kr.

Fagybalzsam Pserhofer J.-tól. Sok év óta a fagyos tagokra és minden idült sebre mint legbiztosabb szer elismerve. 1 köcsög 40 kr. Bérmentve 65 kr.

Utítünevdy egy ált. ismert kit. háziszor hurut, rekedtség göresös köhögés stb. ellen. 1 üvegecske 50 kr. 2 üveg bérmentve 1 frt 50 kr.

Élet-esszenczia (prágai c-öppek), megrontott gyomor, rossz emésztés és mindennemű altesti bajok ellen kit. háziszor 1 üveg 22 kr., 2 üveg 2 frt.

Általános tisztító-só Bullrich A. W.-tól. Kitűnő háziszor a rossz emésztés és mindenkövetkezményei, u. m.: fofájás, szédülés, gyomorgöres, gyomorhev, aranyér, dugulás stb. ellen, csomag ára 1 frt.

Angol csodabalzsam egy üveg 50 kr.

Por a lábizzadás ellen. Ezen por megszünteti a lábizzadást s az által képződő kellemetlen szagot, epen tartja a lábbelit és mint ártalmatlan szer van kipróbálva. Egy dobozzal 50 kr., bérmentve 75 kr.

Golyva-balzsam kitűnő szer golyva ellen, 1 üveg 40 kr., bérmentve 65 kr.

„Stoll”-féle Kolapraeparatumok kitűnő szer gyomor- és belbetegségeknek, az idegek erősítésére, 1 liter Kolalexir vagy bor 3 frt, 1/2 liter 1 frt 60 kr., 1/4 liter 85 kr.

Kola-elixir vagy bor üvegekben darabonként 5 frt 50 kr., 3 frt, 1 frt 60 kr.

Mia-Poko kitűnő szer egyoldalú fejfájás, fogfájás, rheumatizmus stb. ellen. 1 frt.

Ezen itt felsorolt készítményeken kívül az osztr. lapokban hirdetett ö-szes bel- és külf. gyógyszerészeti különlegességek raktáron vannak és a készletben netán nem levők gyorsan és olcsón megszerezhetnek. *Postai megrendelések a leggyorsabban eszközöltetnek, ha a pénzüsszeg előre beküldetik; nagyobb megrendelések utánvétellel küldetnek.* Bérmentve csakis az esetben történik a küldés, ha az összeg előre beérkezik, mely esetben a postaköltségek sokkal mérsékeltebbek.

Valódiaknak csak azok tekinthetők, melyek használati utasítása a Pserhofer J. névaláírással fekete színben és minden egyes doboz fedele ugyanazon aláírással, vörös színben van ellátva.

gyógyszerész „zum goldenen Reichsapfel“

Bécs, I., Singerstrasse 15.

Olcsó cseh ágytoll!

5 kl. új, jó, fosztott, pormentes — 4 frt 80 kr.
5 „ jobb minőségű — 6 „ „
5 „ hófehér puha fosztott pehely 9, 12, 15 „ „
5 „ fél pehely 6, 7, 20, 9 „ „
5 „ hófehér puha fosztatlan pehely 12—15 frt.
Pehely 1,80, 2,40, 3.—, 3 frt 30 kr
1/2 kilónként.
Kitűnő paplanok
2 frt 30 krtól feljebb.
A szállítás bérmen-

esen, utánvét mellett történik.

Felcsérés és visszavétel nincs kizárva, ha a postadíj megtérítették.

Megrendeléseknél kérem jól megfigyelni a címet.

Benedek t. Sachsel, Klattau, 409. Böhmen.

942 14—20

Köhögés,

rekedtség és elnyálkásodás ellen legjobb hatású szer a **RÉTHY-féle**

PEMETEFŰ-CZUKORKA

mely ezen bajokat gyorsan megszünteti. Kapható minden gyógyszerárban. Egy doboz ára **30 kr.**, 5 dobozzal **1 frt 50 kr**ért bérmentve küld **Réthy Béla**, gyógyszerész Békés-Csabán. 910 5—5

Eladó házak.

Több ház jutányosan örök áron eladó.

Értekezhetni:

Székelyhidy Geróvel
Tövisen.

1033 4—5

A t. gazdaközönség figyelmébe!

Tisztára kitakarított, csiraképes

vörös heremag

vetésre kapható:

Deutsch Adolf mag- és terménykereskedőnél Gyulafehérvárt.

1048 1—3

Pénzkölcsön

birtokra, házakra, gyárakra és gőzmalmokra első helyű betáblázásra 40 évre 4 1/2 százalékra, 50 évre 4 százalékra, 2-ik és 3-ik helyű betáblázásra 6 százalékra.

PÉNZT

váltóra 5—6 százalékra 10000 frt-ig gyorsan és discretio mellett szerez, valamint drága adósságokat konvertál, ugyiszintén váltókat leszámítottat **Schwarz Márton**, Budapest, VII. Miksa-utca II. sz.

Kitűnő referenciákkal szolgálhatok. 1001 8—10

EGÉSZEN FRISSEN ÉRKEZETT.

Tisztelettel értesítjük az építető közönséget, vállalkozókat és hivatalokat, hogy bizományosunk **Bisztricsány Lajos** urhoz Nagy-Enyedre nagyobb mennyiségű

Roman és Portland cementet

küldtünk. A beocsini cement legjobbnak bizonyult minden gyártmány felett. Bizományosunk bármely állomásra a feutbebbi beocsini gyártmányokból legelősbban szállít bármekkora mennyiséget.

Tisztelettel

BEOCSINI CZEMENT UNIÓ.

Nagyenyei bizományosunk **Bisztricsány Lajos** ur **1 frton felüli vetemény- és virágmagvak rendelésénél 5%-ot visszafizet** a rendelőnek. A magvak jóságáról és frissességéről jót állunk.

Mauthner Ödön.

Korona-tyukszem- és szemölcs-tapaszt mindenkinék ajánlok. Egy doboz ára 30 kr. Biztos eredményről szavatolok, ellenben a pénzt teljesen visszaadom. **Friss caviárt, angolnát, pisztrángot, szárdiniát és orosz halakat** jutányosan ajánlok.

Legjobb **Vermorell permetező** és külön részek is lesznek raktáromon, valamint legjobb, legerősebb **kékkő** legjutányosabban nálam szerezhető be.

Teljes tisztelettel

Bisztricsány Lajos.

1028 3—52

Friss székegy túró és csirke kapható.

Meghívás közgyűlésre.

A „Marosujvári Takarékpénztár Részvénytársaság“

1897. évi márczius hó 14-én d. u. 3 órakor

Maros-Ujvárt, a fiuiskolában tartja

első rendes

közgyűlését.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.
2. Az igazgatóság jelentése az 1896. üzletéről.
3. A felügyelő bizottság jelentése.
4. A tiszta nyereség fölötti javaslat tárgyalása és a felmentvények megadása.
5. Az alapszabályok 54. §-a értelmében elnök, 2 elnökhelyettes, 7 igazgatósági és 4 felügyelőbizottsági tagnak 3 évre való megválasztása.
6. Mindazon indítványok tárgyalása, melyek a közgyűlés előtt 3 nappal az igazgatóságnak bejelentettek.
7. A közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére küldendő két részvényes tag megválasztása.

Maros-Ujvár, 1897. február 15-én.

1049 1—1

Az igazgatóság.

STEÁRIN GYERTYA EGY CSOMAG 35 KRAJZÁR.

JÓ ÍZŰ CUBAKÁVÉ KILOJA 160, 2—210.